

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи**

**СИЛАБУС
освітнього компонента**

ПРАКТИКА ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

**підготовки бакалавра
спеціальності 231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми Соціальна педагогіка, соціально-
виховна робота**

Луцьк – 2022

Силабус практики професійно-орієнтованої в закладах освіти підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота»

Розробник: Бичук І.О., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, кандидат філософських наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(доц. Чернета С.Ю.)

Силабус практики затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри:

Чернета С.Ю.

I. ОПИС ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Денна форма навчання	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота, Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 180 /6		Рік навчання 3
		Семестр 5
		Самостійна робота 168 год.
		Консультації 12 год.
	Форма контролю: залік	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

ППП Бичук Ірина Олександрівна

Науковий ступінь кандидат філософських наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація роб. тел. (0332) 24-12-01, Bychuk.Irina@vnu.edu.ua

Терміни практики 5 семестр (4 тижні)

III. ОПИС ПРАКТИКИ

1. **Анотація практики.** Освітній компонент «Практика професійно-орієнтована в закладах освіти» є виробничою практикою, належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота» та проходить в п'ятому семестрі, формою контролю є залік. На вивчення освітнього компонента відведено 6 кредитів (180 годин), у тому числі: 12 год. консультацій та 168 год. самостійної роботи.

У сучасних умовах в Україні здійснення практичної підготовки бакалаврів соціальної роботи має свої особливості, які зумовлені специфікою процесу становлення і розвитку соціальної роботи в Україні та професії соціального педагога/працівника. Суттєвим є практичне навчання бакалаврів, зорієнтоване на формування необхідних професійних умінь і навичок, становлення стійкої мотивації активної професійної діяльності. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст. передбачає в найближчі роки суттєві зміни в підходах до підготовки сучасного спеціаліста – освіченої людини, творчої особистості, професійно підготовленої до інноваційної діяльності, орієнтованої на останні досягнення педагогічної науки і практики. Сучасний соціальний працівник у нових умовах організації освітнього процесу покликаний експериментувати, здійснювати творчий пошук ефективних, нестандартних підходів до вирішення педагогічних проблем, уміти запроваджувати новітні технології навчання, оригінальні педагогічні ідеї, інноваційні методи, прийоми і форми організації пізнавальної діяльності. Мова йде про професійну культуру фахівця соціально-педагогічної сфери, його професіоналізм як цілісного суб'єкта, активного, творчого, такого, що вмilo поєднує колективну діяльність та індивідуальну творчість.

2. **Пререквізити** : «Практика організатора соціально-педагогічної, соціально-виховної роботи».

Постреквізити : «Практика професійно-орієнтована в соціальних службах».

3. **Метою** практики є закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачем освіти під

час навчання, формування у них професійних умінь за освітньо-професійною програмою для прийняття самостійних рішень у конкретних умовах фахової діяльності. Практика здобувача освіти передбачає безперервність і послідовність її проведення при одержанні практичних знань та умінь відповідно до бакалаврського рівня.

Метою практики є формування у майбутніх фахівців практичних професійних умінь і навичок, необхідних в подальшому для успішної діяльності у сфері соціальної роботи.

4. Відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота» у ході проходження виробничої практики «Професійно-орієнтованої практики в закладах освіти» у здобувачів освіти необхідно сформувати загальні і фахові (спеціальні) компетентності, а саме:

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК 14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності

ФК 1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК 3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК 4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК 5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК 6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

ФК 8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК 9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК 10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

ФК 11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК 13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проєктів і програм.

ФК 14. Здатність до застосування методів менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

ФК 15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

ФК 16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

ФК 17. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ФК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК 19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи.

ФК 20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

ФК 21. Здатність організовувати та здійснювати соціально-педагогічну роботу в закладах освіти, в т.ч. впроваджувати технології соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю.

ФК 22. Здатність забезпечувати соціальну інтеграцію дітей та молоді з інвалідністю у соціальному середовищі.

ФК 23. Здатність здійснювати соціально-правову підтримку осіб/сімей з урахуванням ключової ознаки вразливості.

ФК 24. Здатність організовувати та здійснювати профілактичну діяльність для попередження поведінкових відхилень, соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

Програмні результати навчання

ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

ПРН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПРН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПРН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

ПРН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

ПРН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 16. Застосовувати методи менеджменту для організації власної професійної діяльності та управління діяльністю соціальних робітників і волонтерів, іншого персоналу.

ПРН 17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.

ПРН 18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.

ПРН 19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН 20. Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 22. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.

ПРН24. Дотримуватися активного способу життя та впроваджувати його в особисту та професійну діяльність.

ПРН 25. Здатність до раціонального вибору і реалізації технологій соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в закладах освіти.

IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Важливою умовою, яка забезпечує ефективне використання обмеженого навчального часу, що відводиться на практику, є підготовка студента до цього виду діяльності.

Здобувач освіти повинен:

- до початку практики отримати від керівника практики фахової кафедри інформацію щодо порядку оформлення необхідних документів;
- взяти участь у настановній та підсумковій конференціях по практиці;
- своєчасно прибути на базу практики;
- своєчасно виконувати всі види робіт, передбачених програмою практики і відповідними інструкціями, старанно готуватись до кожного виду діяльності ;
- бути зразком відповідальності, організованості, дисциплінованості, ввічливості, працьовитості;
- виконувати правила внутрішнього розпорядку установи, закладу, де проходить

практику;

- за необхідності і вимог закладу-бази практики пройти медогляд;
- проявляти свою професійну компетентність;
- вести щоденник практики;
- у щоденнику відображається зміст проведеної студентом роботи, записуються спостереження, роздуми, зауваження керівників практики та власні пропозиції й рекомендації щодо оптимізації та проведення практики;
- організувати свою роботу відповідно до вимог, правил внутрішнього розпорядку закладу, в якій він проходить практику, розпоряджень адміністрації керівників практики;
- після закінчення практики студент протягом трьох днів завершує підготовку необхідних методичних матеріалів та документації.

Керівник практики від закладу вищої освіти:

- забезпечує проведення настановної та звітної конференцій практики;
- розробляє тематику індивідуальних завдань на практику, що сприяють формуванню компетентностей та видає їх здобувачам освіти;
- у тісному контакті з керівником від бази практики забезпечує високу якість її проходження згідно з програмою;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення;
- контролює забезпечення необхідних умов праці здобувачів освіти;
- надає методичну допомогу здобувачам освіти під час виконання ними індивідуальних завдань, перевіряє робочу документацію;
- оцінює результати виконання програми практики;
- бере участь у вирішенні конфліктних ситуацій, у разі їх виникнення;
- організує проведення інструктажів з практики.

V. ЕТАПИ ПРАКТИКИ

Етапи	Зміст, основні завдання, тривалість
Підготовчий	Участь в організаційно-методичній настановній конференції з виробничої практики; знайомство із силабусом виробничої практики і вимогами до оформлення її результатів. Ознайомлення з завданнями, програмою, звітною документацією з практики, з розподілом за її об'єктами Складання індивідуального плану на період практики. Консультації з керівником щодо проведення та організації досліджень.
Практичний	Складання індивідуального плану роботи, практична діяльність відповідно до плану, попередня розробка організаційних форм роботи, консультації з методистом та викладачами - керівниками практики. Виконання основних завдань практики, аналіз та обговорення отриманих результатів.
Підсумковий	Оформлення звіту з практики, отримання письмової характеристики з місця проходження практики, в яку вноситься оцінка роботи практиканта. Всі звітні матеріали здаються для здійснення контролю керівнику практики. Підготовка до захисту практики.

Після закінчення терміну практики здобувачі освіти звітуються про виконання завдання практики.

Форми звітності здобувача освіти за практику:

- *щоденник практики*, в якому подається індивідуальний план роботи, щоденні спостереження, результати. У щоденнику відображається робота практики на по дням.
- *характеристика*, яку складає керівник практики від закладу, з його підписом та печаткою закладу;
- *творчий звіт* за результатами проходження практики;
- *пакет матеріалів*, відповідно до завдань практики;
- *фотоматеріали*, що демонструють проведення різних форм роботи.

VI. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Під час виробничої практики здобувачі освіти повинні виконати наступні індивідуальні завдання :

1. Скласти календарний план роботи.
2. Скласти графік відвідування місця проходження практики.
3. Оформити щоденник практики.
4. Вести щоденник особистих записів.
5. Ознайомитись з навчальним закладом, його історією, традиціями, структурою, керівниками.
6. Ознайомитись з діяльністю соціального педагога.
7. Вивчити специфіку роботи класовода (або наставника групи).
8. Вивчити роботу методичного об'єднання (комісії, семінару) закладу освіти.
9. Відвідати всі залікові уроки та виховні заходи студентів - практикантів, які проходять практику у тому ж навчальному закладі, брати участь в їх обговоренні.
10. Розробити та провести виховний захід з попередження девіантної поведінки.
11. Провести тренінг з формування безпечної поведінки в соціальних мережах.
12. Провести профорієнтаційний захід.
13. Оформити та захистити матеріали практики.

VII. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Зміст роботи, що оцінюється	Кількість балів
1. Теоретична підготовка: <ul style="list-style-type: none">– знання предметів професійно-орієнтованої підготовки;– володіння матеріалом у процесі проведення соціально-педагогічної роботи.	10
2. Соціально-педагогічна майстерність: <ul style="list-style-type: none">– педагогічний такт;– комунікабельність;– емоційна стабільність;– емпатійність;– не конфліктність;– культура мовлення тощо.	10
3. Особистісні характеристики:	

<ul style="list-style-type: none"> – дисциплінованість під час проходження практики; – ініціативність; – самостійність; – професійна спрямованість; – інноваційність тощо. 	5
4. Оцінювання процесу проходження практики: <ul style="list-style-type: none"> – проведення соціально-педагогічної роботи; – організація індивідуальної, групової роботи з здобувачами освіти різних вікових груп ; – застосування соціально-педагогічних технологій у роботі з різними віковими групами; – формування документації, облікової звітності на базах практики тощо. 	25
5. Оцінювання звітної документації: <ul style="list-style-type: none"> – індивідуальний план проходження практики та рівень його виконання; – характеристика бази практики і посадових обов'язків керівника практики від бази практики; – характеристика про роботу студента практиканта з бази практики; – рівень виконання завдань практики. 	20
6. Оцінювання допоміжної документації : <ul style="list-style-type: none"> – загальне оформлення щоденника; – оформлення допоміжної документації (соціальний паспорт класу, наочний матеріал, схеми, знімки тощо). 	5
7. Захист практики.	25
Сума	100

VIII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Уся політика оцінювання базується на врахуванні Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань практики;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримання принципів та положень Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

У разі здобуття неформальної/інформальної освіти під час проходження практики, визнання її результатів здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Критерії оцінювання проходження здобувачами освіти виробничої практики:

Загальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти за проходження виробничої практики – 100.

100-90 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали, оформив їх відповідно до вимог. На захисті практики допустив незначні помилки під час відповіді на запитання, що не впливають на розуміння навчального матеріалу та вміння ним оперувати.

89-82 бали – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому вони мають незначні неточності, які не впливають на загальну структуру; є незначні недоліки при підготовці звіту; у відповідях на запитання на захисті практики спостерігається часткове нерозуміння матеріалу, труднощі при оперуванні ним.

81-75 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики, оформив їх відповідно до вимог. Але при цьому є недоліки у звітній документації; у відповідях на запитання спостерігається часткове неусвідомлення матеріалу, труднощі оперування ним.

74-67 балів – здобувач освіти підготував усі необхідні матеріали практики. При оформленні звітної документації спостерігаються помилки; у щоденнику недостатньо спостережень, висновків про проведення запланованих видів завдань; зміст звіту недостатньо аргументований; у відповідях на запитання відчувається недостатній рівень знань.

66-60 балів – здобувач вищої освіти підготував усі необхідні матеріали практики, проте є суттєві зауваження щодо якості їхнього оформлення; спостерігаються помилки, які вказують на недостатнє усвідомлення завдань практики; щоденник, звіт оформлені неправильно; у відповідях на запитання спостерігаються помилки, що свідчать про значні прогалини у знаннях.

65-0 – здобувач освіти підготував частину матеріалів практики, при оформленні яких спостерігаються грубі помилки, які вказують на нерозуміння завдань практики; неправильно оформлені щоденник, звіт; при відповіді на запитання допускаються грубі помилки, що свідчать про нерозуміння навчального матеріалу. Характеристика керівника від бази практики має позитивну оцінку, проте у ній є зауваження щодо проходження практики даним здобувачем освіти.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	

ІХ. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Після закінчення практики у тижневий термін (або до дати вказаної як дедлайн) кожен здобувач освіти повинен подати керівнику практики для захисту пакет звітної документації. Після перевірки керівником практики документації практики, поданої здобувачем освіти, відбувається захист в присутності комісії. Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом заліково-екзаменаційної сесії. У разі не отримання заліку, здобувач освіти може перездати його двічі. У відомості, індивідуальному навчальному плані (заліковій книжці) здобувача освіти записується підсумкова кількість балів за практику.

X. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Вайнола Р. Х. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : монографія. К. : Вид-во ХНРБЦ, 2008. 460 с.
2. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text>.
3. Організація соціально-педагогічної та психологічної практики студентів ВНЗ (спеціальності «Соціальна педагогіка») : навч.-метод. посіб. / М. О. Докторович та ін. ; за ред. Я. І. Журецького. К. : Ленвіт, 2013. 311 с.
4. Пожидаєва О. В. Особливості практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах України. *Науковий часопис* : зб. ст. 2010. №11. Сер. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. С. 92–101.
5. Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf.
6. Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf.
7. Положення про проведення практики здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки. URL : https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83_%D1%80%D0%B5%D0%B4-1.pdf.

Інформаційні ресурси

1. Методи навчання та їх класифікація. URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>
2. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. URL : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc

3. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах. URL : <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>

4. Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1488/1/Особливості,%20проблеми%20та%20шляхи%20активізації%20самостійної%20роботи%20студентів.pdf>.